

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4717/2020
22.10.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића, Данијеле Николић, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Мишковић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 10017/19 од 09.01.2020. године, у седници већа одржаној дана 22.10.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 10017/19 од 09.01.2020. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 10017/19 од 09.01.2020. године у првом и усвајајућем делу другог става изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П 578/16 од 12.01.2018. године у првом и делу четвртог става изреке - за износ трошкова поступка, и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 578/16 од 12.01.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности исплати тужиоцу износ од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од 12.01.2018. године до исплате у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде под претњом последица принудног извршења. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности у износу од још 200.000,00 динара. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиоца за ослобођење од судских такси у овој правној ствари. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да на име накнаде трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од 12.01.2018. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде под претњом последица принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 10017/19 од 09.01.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда

Првог основног суда у Београду П 578/16 од 12.01.2018. године у првом и делу четвртог става изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 578/16 од 12.01.2018. године у делу четвртог става изреке тако што је обавезана тужена да досуђени износ трошкова парничног поступка од 105.000,00 динара исплати тужиоцу са законском затезном каматом почев од извршности до исплате, док је захтев тужиоца за исплату законске затезне камате од 12.01.2018. године као дана пресуђења па до извршности одбијен као неоснован.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је, на основу члана 404. ЗПП, благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Према наведеној одредби, ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако Врховни касациони суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, у овом случају постоји потреба да се одлучује о посебној ревизији тужене ради тумачења права и уједначавања судске праксе у примени одредби о застарелости потраживања накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности проузрокованих посттрауматским стресним поремећајем.

Из тог разлога, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, тужилац је учествовао у рату од 24.03.1999. године до 20.06.1999. године. Одмах по демобилизацији тужилац је осетио психичке тегобе у виду несанице, раздражљивости, промене расположења и ружних и кошмарних снова, због чега је све до краја 2015. године самоиницијативно користио лекове за смирење. Медицинску помоћ затражио је почетком 2016. године. Прегледом лекара неуропсихијатра од 06.01.2016. године констатоване су тегобе ратне генезе и постављена дијагноза посттрауматски стресни поремећај. По налазу и мишљењу вештака, тужилац је током учешћа у рату био изложен јаком стресору који је довео до психичке реакције у виду означеног обољења. Коначан облик обољење је добило 06.01.2016. године, али лечење тужиоца није завршено и вероватно ће трајати целог живота. Мишљење је вешака да је посттрауматски стресни поремећај, који се може јавити у периоду од три до двадесет година, умањио тужичеву општу животну активност за 10%, и да би иста постојала у том обиму и да се тужилац раније јавио лекару. Тужилац је пре мобилизације и након тога, све до 2009. године, радио као

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да тужичево потраживање није застарело. По становишту суда, обољење које је узрочник умањења опште животне активности добило је коначни облик

06.01.2016. године и његово лечење није завршено, тако да до подношења тужбе - 13.01.2016. године, нису протекли рокови из члана 376. Закона о облигационим односима. Приликом оцене истакнутог приговора застарелости судови су узели у обзир и то што тужена, која је приговорила налазу и мишљењу вештака, није уплатила предујам трошкова за поновно вештачење.

По налажењу Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права која је имала за последицу непотпуно утврђење чињеница битних за правилну оцену основаности приговора застарелости.

Одредбом члана 376. Закона о облигационим односима прописана су два рока застарелости потраживања накнаде штете - рок од три године од кад је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1) и рок од пет година од кад је штета настала (став 2). При том, рок од три године прописан ставом 1. наведеног члана тече и истиче у оквиру рока од пет година, јер је ставом 2. овог члана предвиђено да потраживање накнаде штете „у сваком случају“ застарева протеком тог рока.

Када је реч о нематеријалној штети, рок застарелости од пет година не почиње да тече од дана конкретног догађаја већ од дана настанка штете - од оног дана када су поједини видови те штете добили облик коначног стања. Тако, означени рок застарелости потраживања накнаде штете за душевне болове због умањења опште животне активности почиње да тече од дана завршеног лечења. У случају психичких обољења, као узрочника наведеног вида нематеријалне штете, која захтевају лечење у дужем временском периоду а некада и доживотно, рок застарелости се рачуна од дана када се здравствено стање оболелог консолидовало и када се даље лечење спроводи у циљу одржавања његовог здравља на том нивоу, односно спречавања даљих погоршања.

Утврђивање ових чињеница захтева стручно знање којим суд располаже, због чега се исте утврђују вештачењем. Међутим, то не значи да суд мора некритички прихватити налаз и мишљење вештака, већ је дужан да све могуће дилеме и нејасноће отклони и разјасни на рочишту, у складу са дужношћу прописаном чланом 270. став 4. ЗПП.

У конкретном случају, налазом и мишљењем вештака који су судови прихватили утврђено је да је посттрауматски стресни поремећај код тужиоца свој коначни облик добио 06.01.2016. године, више од 15 година од престанка штетног догађаја који га је изазвао, односно са даном постављања дијагнозе. Током поступка обе странке су, у прилог својих тврдњи о чињеницама битним за оцену приговора застарелости, доставиле налазе и мишљења вештака датих за потребе других спорова из којих су судови могли стећи одређена општа сазнања о посттрауматском стресном поремећају. Између осталог и то да се овај вид поремећаја, по правилу, јавља у року од шест месеци а најдаље годину дана од трауматског догађаја, као акутна фаза у којој се испољавају симптоми у склопу синдрома наметања, повећане раздражљивости и избегавања (несаница, раздражљивост, промена расположења, ружни и кошмарни снови и слично), која временом прераста у хронични поремећај. И тужилац у свом исказу тврди да је одмах по повратку са ратишта осетио тегобе које се јављају у

акутној фази, али да се није јављао лекару већ је самоиницијативно узимао лекове за смирење, што значи да су те тегобе постојале све време до јављања лекару и да је поремећај постао хроничан.

Постављање дијагнозе, за који моменат вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете - почетак рока застарелости, није прихватљиво. Тужилац је тада сазнао за медицински назив психичког поремећаја који је код њега присутан већ дуги низ година, у почетку као акутни а затим и хронични поремећај. Мишљење вештака да се посттрауматски стресни догађај може појавити у периоду од три до двадесет година, у односу на тужиоца није довољно разјашњено, код утврђене чињенице да је он већ по повратку са ратишта испољио симптоме тог поремећаја који тада није дијагностификован и лечен, пропустом да затражи помоћ лекара.

Пропуст тужене да уплати предујам за трошкове поновног вештачења не може утицати на другачију одлуку у овом спору. Тужена се у поднеску од 16.11.2017. године изјаснила да ће трошкови предујма бити уплаћени након саслушања вешака на околност када је посттрауматски стресни поремећај настао као акутан и када је постао хроничан, односно одмах након евентуалног одбијања овог доказног предлога. Првостепени суд на те околности није саслушао вештака нити је одбио такав доказни предлог тужене.

Имајући изложено у виду, пресуде нижестепених судова су морале бити укинуте у делу којим је усвојен тужбени захтев и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће детаљним саслушањем судског вештака, имајући у виду симптоме - тегобе које тужилац наводи у свом исказу да их је осетио одмах по повратку са ратишта, утврдити када је настао акутни посттрауматски стресни поремећај и када је исти постао хроничан, с`обзиром да тужилац тврди да је све до јављања лекару у јануару 2016. године самоиницијативно користио лекове за смирење, што би указивало да су тегобе код њега постојале све време. Ове чињенице су одлучне за оцену основаности истканутог приговора застарелости, за који у овом случају није битан моменат јављања тужиоца лекару и постављање дијагнозе, нити чињеница да је лечење у току, односно да није завршено, већ када су се тегобе у оквиру дијагностификованог психичког поремећаја усталиле - постале хроничне, а њихово лечење (да је благовремено започето) спроводило би се ради одржавања психичког здравља тужиоца на том нивоу и спречавања његовог погоршања. Вештак се нарочито мора изјаснити о свом мишљењу да посттрауматски стресни поремећај може настати и после дугог низа година, јер такво мишљење одступа од сазнања стечених лечењем ове врсте поремећаја али и чињеница утврђених из тужиочевог исказа, а у овом случају такво мишљење није образложено чињеницама везаним за личности тужиоца, његово животно окружење или неким другим разлозима. По потреби, првостепени суд ће извести и друге доказе које су странке до сада предложиле, нарочито ново вештачење које је предложила тужена страна.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер зависи од коначног исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић